

Diospa munayninta ruwananchikpaq huñunakuypi yanapawaqninchik qillqapa sapaq yachachikuyninkuna

5-11 JULIO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 11, 12

“¿Imayna yupaychananchiktam Jehova Diosqa munan?”

it-1-S pag. 97 § 6

Tukuy vidanchikwan

Tukuy vidanchikwanmi yupaychana. Biblia-pim wakinpiqa niwanchik Jehova Diosta tukuy vidanchikwan yupaychanapaq, wakinpi-ñataq kuyaspanchik tukuy sunqunchikwan yupaychanapaq (Dt 4:29; 11:13, 18). Deuteronomio 6:5 nin: ‘Yupaychasqanchik tayta Diostam kuyanki tukuy sunquykiwan, tukuy vidaykiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan’, nispa. Jesuspas nirqam ‘tukuy yuyayninchik-wan’ Jehova Diostaqa yupaychananchikpaq (Mr 12:30; Lc 10:27). Bibliam niwanchik Diostaqa tukuy vidanchikwan chaynataq tukuy sunqunchikwan yupaychanamanta. ¿Imanasqataq chaynata niwanchik? Chayta entiendenapaq kaypi piensarisun: Huk runam sirvienten kananpaq patronninta niy-kunman. Ichaga chay runaqa patronninpaq-qa imatapas ruwapunman manam kuyas-qanraykuchu, aswanqa obligasqa kasqan-raykum mana munastin (tupachiyl Ef 6:5; Col 3:22). Chaymi ñuqanchikqa kallpancha-kunanchik Diosta tukuy vidanchikwan hinaspa tukuy sunqunchikwan kuyasqanchikrayku paypa munayninta ruwananchikpaq, Diosqa churinpa vidanwanmi rantiwarqanchik (tupachiyl Mt 5:28-30; Lc 21:34-36; Ef 6:6-9; Flp 3:19; Col 3:23, 24).

it-1-S pag. 104 § 5

Altar

Taytacha-mamachata yupaychaq runaku-nam altarpa waqtanpi kullukunata, suytu

rumikunata sayachiqku, chaykunata ñutu-nankupaqmi Israel runakunata Jehova Dios-qa kamachirqa (Ex 34:13; Dt 7:5, 6; 12:1-3). Canaan lawpi runakunam wawa-churinkuta taytacha-mamachakunapaq kañapuqku, chay ruwayninkutaqa Israelpa mirayninku-naqa manam qatipakunankuchu karqa (Dt 12:30, 31; 16:21). Jehova Diosta yupaycha-nankupaqqa huk llaqtallapim altarnin karqa, chayllapim Israelpa mirayninkunaqa yu-paychananku karqa. Babilonia lawpi runaku-napam ichaqa Istar sutiyuq mamachankuta yupaychanankupaq 180 altarninku tukuy si-tiopi kakurqa (Dt 12:2-6, 13, 14, 27). Jordan mayuta chimparuptillankum yupaychaqni runakunata Diosqa kamachirqa mana labrasqa rumikunawan altarninta ruwapunankupaq. Chay altartam Josuey ruwachirqa Ebal muqipi (Dt 27:4-8; Jos 8:30-32). Israelpa mirayninkuna allpata rakinakuruptin-kum Rubenpa, Gadpa hinaspa Manasespa wakin ayllun Jordan mayupa hichpanpi hatun altarta ruwakururqaku. Chay ruwasqan-kumanta wakin ayllukuna yacharuspankum “Diosmantam karunchakuchkanku” nispa piñakurqaku. Ichaga yacharurqakum Jehova Diosta yuyanankupaq ruwasqankumanta (Jos 22:10-34).

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

it-1-S pag. 1058 § 2

Gerizim Urqu

Manaraq wañukuchkaspan Moisespa nis-qanman hinam llapallan Israel runakuna Ebal urqupi chaynataq Gerizin urqupi huñu-nakurqaku, chaypachaqa pusaqninkuqa karqa Josueyñam. Chay huñunakusqankupim Israel runakuna uyarirqaku kasukuspankuqa achka bendicionkunata chaskinankuman-ta, mana kasukuspankuñataq sasachakuypi

tarikunankumanta. Gerizim urqu lawpim sayarqaku Simeon ayllu, Leviy ayllu, Juda ayllu, Isacar ayllu, Josey ayllu hinaspa Benjamin ayllu. Ebal urqu lawpiñataqmi sayarqaku wakin suqta ayllukuna. Levitakunañataqmi karqaku chay iskaynin urqupa wayqunpi, chaypim kachkarqa Diospa baulninpas (Dt 11:29, 30; 27:11-13; Jos 8:28-35). Gerizin urqu lawpi kaqkunam bendecisqa kanankumanta ‘arí, munanikum’, nispa nirqaku. Ebal lawpi kaqkunañataqmi nirqaku ‘mana kasukuspaykuqa mana allinpiyá tukullasaqku’, nispa. Gerizin lawqa karqa sumaq allpam, Ebal lawñataqmi karqa millapa rumillaña allpa. Chay allpakuna imaynapuni kasqanmanta biblia mana willawaspanchikpas, niwan-chikmi chay huñunakupi Jehova Diospa kamachikuyinkunata llapallanku uyarinankupaq ñawinchasqankuta. Chaytam uyarir-qaku ‘qarikuna, warmikuna, warmakuna hinaspas paykunawan yachaq huk law llaqtayuqkuna’ (Jos 8:35). Israel runakunaqa llapallankum maymi kasqallankumanta uyarirqaku. Yaqachusmi chayqa atikurqa kasqanku law pukru kasqanrayku (qaway EBAL, MONTE).

12-18 JULIO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 13-15

**“Wakchakunata yanapanankupaqmi
Jehova Diosqa kamachirqa”**

it-1-S pag. 689 § 4

Diezmo

Leviy pa ayllunmanta sacerdotekunapaq diezmota quspankupas yaqachusmi huk diezmotapas quqkuraq. Chay qusqankutqa Diosta yupaychanankupaq hatun huñunakuyman risqankupim mikuqku. Jerusalen llaqtamanta karu llaqtakunapi yachaq-kunaqa diezmo quspankutqa apayta mana atispankuqa qullqinpiñam apaqku hinaspm

chay qullqiwani Jerusalenpi huñunakupi kaspanku imatapas rantiqku hinaspa Diospa qayllanpi mikuqku (Dt 12:4-7, 11, 17, 18; 14:22-27). Sapa kimsa wata tukuyta chay-nataq suqta wata tukuytam diezmonkuta huñuqku llaqtankupi kaq Leviy kasta sacer-dotekunapaq, huk law llaqtayuq runakuna-paq, viudakunapaq chaynataq mana taytamamayuqkunapaqpas (Dt 14:28, 29; 26:12).

it-1-S pag. 148

Kacharinapaq wata

Qanchis kaq watatam sutichaqku “manukuqkuna pampachana” wata nispa (Dt 15:9; 31:10). Chay watapim allpata watantin sa-machiqku (Ex 23:11). Chaymantapas manukusqankuta manaña paganankupaqmi ri-manakuqku. Chay watam chaynata ruwaq-ku Jehova Dios kamachisqanrayku. Wakin runakunam ichaqa ninku: “Chay qanchis watapiqa Israel runakunaqa manam manunkutqa mañaqkuchu chay wata pipas mana tarpukusqanrayku, mana llaqtamasin-kumantam ichaqa mañaqku pagapunanku-paq”, nispa (Dt 15:1-3). Wakinqa ninkuraq-mi: “Wakcha llaqtamasinman manusqallan-tam manañaqa mañaqkuchu, negociota ru-wananpaq manusqantam ichaqa mañaqku”, nispa. Mana pagapuptinqa quejamansi apa-nakuqku (*The Pentateuch and Haftorahs*, edición de J. Hertz, Londres, 1972, págs. 811, 812).

it-1-S pag. 831

Sirviente

**Patronpaqpas chaynataq sirvientepaqpas
karqam kamachikuykuna.** Israel kasta ru-nakunam huk law llaqtayuq runakunata sir-vienten kananpaq rantiqku. Chay sirvien-tetaqa patronninkum churinkumanña quy-kuq hinaptinmi wañukunanku punchawkama mana kacharisqa karqaku (Le 25:44-46). Llaqtamasin kaq sirvientekunatam ichaqa qanchis wata tukuyta utaq pichqa chun-

ka wata tukuyta kachariqku. Paykunataqa manam usuchirqakuchu aswanqa pagopaq llamkapuqninta hinam uywarqaku (Ex 21:2; Le 25:10; Dt 15:12). Israelpa kastan runa sirviente kananpaq kikinta rantikuruspanqa patronninman pagaykuspanmi utaq familial pagaykuptinmi kacharisqa kanman. Kacharisqaqa kanmanmi qanchis wata manaraq tukuytapas utaq pichqa chunka wata manaraq tukuytapas. Hayka wata servinanpaq faltasqanman hina pagaykupuspanmi kacharisqa kanman (Le 25:47-52; Dt 15:12). Hebreo kastamanta kaq patronqa llaqtama-sinta kacharispanqa imallatapas quykunam karqa chay sirviente vida pasananpaq (Dt 15:13-15). Casarasqaña kachkaspanku sirviente kaqkunaqa kacharisqa kaspankuqa iskayninkum lluqsinanku karqa. Manaraq casarakuchkaspa sirviente kaqmi ichaq patrooninpia qusqan warmita chaynataq chaypi churi-wawankunata patronninman saqinan karqa. Warminta chaynataq churi-wawankunata mana saqiyta munaspanqa patroonintam ninan karqa alisnawan rinrinta uchkunanaq hinaptin wañukunan punchawkama patronninta servinanpaq (Ex 21: 2-6; Dt 15:16, 17).

Ima yachachikuykunamat tariramunchik

w06-S 1/4 pag. 31

Astawan yachay munaqkunapaq

¿Imatam yachachwan Exodo 23:19 kayna nisqanmanta: “Amam uña cabrachataqa mamanpa lechenpiqa yanunkichu”?

Kayna kamachikuytam bibliapi tarinchik kimsa kutita. Jehova Diospa kayna kamachisqanwanmi yachanchik payqa imatapas allinta ruwananchikta munasqanta. Chaymantapas kay kamachikuywanmi yachanchik Diosqa llakipayakuq kasqanta. Chaymantapas Diosqa munarqam payta yupaychaq runankuna pantasqa religionpa ruwasqanta ama ruwanankupaq (Exodo 34:26; Deuteronomio 14:21).

Chaymantapas, cabra uñata utaq ima uña-tapas mamanpa lechenpi yanuyqa manam allinchu Jehova Diospaqqqa karqa. Lecheta-qa Diosqa unancharqa uñachakunata qispichinapaqmi. Chaymi Jehova Diosqa mana munarqachu ima uñachatapas mamanpa lechenpi Israel runakuna yanunankutaqa. Yachayniyuq runam nirqa: ‘Mamanpa lechenpi uñachata yanuyqa karqa Diospa unanchas-qanta mana kaqpaqpas hapiy hinam’, nispa.

Chaymantapas runakunam ninku: “Ñawpaq tiempopiqa runakunam taytachankupaq ima uñachatapas mamanpa lechenpi yanuqku, chaytaqa ruwaqku taytachanku parachinanta munaspankum”, nispa. Chaychiki Diosqa mana munarqachu Israel runakuna chayta ruwanankutaqa. Moisespa chaskis-kan kamachikuypim sutilla nirqa chay ruwaykunata Jehova Dios millakusqanta (Levitico 20:23).

Chaymantapas, kuyapayakuq kasqanray-kum Jehova Diosqa mana munarqachu cabra uñata mamanpa lechenpi yanunankutaqa. Chayna kamachikuykunam karqa Jehova Dios animalkunata kuyasqanrayku, manam munarqachu animalkunata ñakarichinankutaqa. Chaymantapas, Jehova Diosqa kamachirkam mamanwan qanchis punchaw uñacha karuptinña nakayta munaspaqqa nakanankupaq. Diosqa kamachirkataqmam mamantawan kuskataqa uñachata ama nakanankupaq. Kamachirkataqmam mallquchakunataqa ama mamantawan kuskataqa apakunankupaq nitaq ima pisquchatapas runtuntawan kuskataqa ama apakunankupaq (Levitico 22:27, 28; Deuteronomio 22: 6, 7).

Chaynaqa Diospa kamachikuyninkunaqa allinmi karqa. Arí, Diospa kamachikuyninkunaqa yachachiwanchikmi llakipayakuq, kuyapayakuq hinaspa Jehova Dios imayna kasqanta riqsinapaq (Salmo 19:7-11).

19-25 JULIO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 16-18

“Allinta juzganapaq kamachikuykuna”

it-1-S pag. 454 § 2

Ñawsayaymanta

Diosmi llapa juezkunata kamachirqa ama ima regalotapas chaskikunankupaq, chaynapi quejapi kaqkunaman mana mayqanmanpas sayapakunankupaq. Diosqa juezkunataqa nirqataqmí sumaqta yachaykuspa pitapas juzganankupaq. Bibliapim nin: ‘Amam chaskinkichu mana allin ruwanaykipaq regalotaqa, chay regalokunaqa allin ruwaqkunatapas pantachinmi’, nispa (Ex 23:8). Bibliaqa nintaqmi: ‘Regalokunaqa yachayniyuqkunatapas ñawsayachinmi’, nispa (Dt 16:19). Allin juezña kaqpas ima regalotapas chaskikuruspanqa mayqan quejakuqmanpas sayapakunmanmi. Bibliaqa juezkunataqa nintaqmi: “Juez kaspaykiqa allinllatam arreglanki, amam sayapakunkichu wakchamanpas nitaq apumanpas”, nispa (Le 19:15). Arí, juezqa manamá apumanqa apu kasqanraykuchu sayapakunan karqa chaynapi runakunapa allin qawasqan kananpaqqa (Ex 23:2, 3).

it-2-S pag. 507

Numero

Iskay. Ñawpaq Israel nacionpiqa iskay utaq kimsa testigokunapa siminwanmi pitapas juezkunaqa sentenciaqku, chaynatataqmí kunanpas Diospa llaqtanpi ruwanku (Dt 17:6; 19:15; Mt 18:16; 2Co 13:1; 1Ti 5:19; Heb 10:28). Kikin Jehova Diosninchikmi testigo karqa kay allpa pachaman churin Jesusta salvawananchikpaq kachamusqanmanta, chayna kasqantam Jesus nirqa: “Chaskisqaykichik Moisespa leyninipas qillqasqam kachkan: ‘Iskay testigopa willa-

kusqanmi chiqapqa’, niq. Ñuqam kani kikiy-manta testigakuq, kachamuwaqniy hanaq pacha taytapas ñuqamantataqmí testiga-kun”, nispa (Jn 8:17, 18.)

it-2-S pag. 892 § 4

Sacerdotemanta

Sacerdotekunallam Diospa leynintaqa sumaqta yachachiqku chaynataq juzgypi-pas yanapakuqku. Juezkunapa mana juzgay atisqankutaqa sacerdotekunañam juzgarqaku (Dt 17:8, 9). Sacerdotekunam juezkunawan kuska riqku wañusqa runata tariruspankuqa imaynata ruwanankupaq ninankupaq (Dt 21:1, 2, 5). Warminta qu-san celosaspanqa sacerdotemanmi apanan karqa sacerdote juzgananpaq. Diospa yachachikuyninman hinam sacerdote-nataq juzgarqa. Chaynakuna pasakuptinqa kikin Jehova Diosmi sacerdotentakama juzgarqa (Nu 5:11-31). Sacerdotekunapa utaq juezkunapa ima quejatapas allichasqankutaqa kasukunankum karqa, mana kasukuqqqa wañuchisqam kanan karqa (Nu 15:30; Dt 17:10-13).

**Ima yachachikuykunatam
tariramunchik**

it-1-S pag. 900

Qarquy

Iskay testigopa willakusqanwanmi hucha ruwaqtaqa wañuchiqku. Huchayuq kas-qantaqa rikunanku karqa iskay runakunam chaynapi huchayuqmi ninankupaq (Dt 19:15). Chaymi chay rikuqninkunaraq puntataqa rumiwan chamqananku karqa (Dt 17:7). Chamqasqankuanmi qawachirqaku Jehova Diospa kamachikuyninta mana kasukuqkunata chiqnisqankuta, hinaspa Diospa runankuna chuya kasqankuta. Chaymantapas, chayta qawaspankum pipas sumaqta yachaykusparaq pimantapas willakunanku karqa.

26 JULIO-1 AGOSTO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 19-21

"Jehova Diospaqqa ancha chaninniyuq- mi vidanchikqa"

w17.11 pag. 16 § 4

**Qatipakusun Jehova Diospa allin ruwaq
kasqanta hinaspa llakipayakuq kasqanta**

⁴ Jehova Diosmi kamachirqa Jordan mayupa sapa lawnini pi kimsa amparakuna llaqtakunata ruwanankupaq. Chaynapi wañuchiq runaqa mana sasachakuspalla chaylla chayanana paq (Num. 35:11-14). Israel runakunaqa chay llaqtakunaman riq ñankunatas allichanankum karqa (Deut. 19:3). Chaymantapas runa wañuchiq chay llaqtaman chayanana paqmi sutilata señalkunata churaqku. Chay llaqtakuna kasqanraykum Israel runakunaqa manaña huk law nacionkunamanqa llupti qkuchu nitaq huk dioskunatas yupaychaqkuchu.

w17.11 pag. 17 § 9

**Qatipakusun Jehova Diospa allin ruwaq
kasqanta hinaspa llakipayakuq kasqanta**

⁹ Amparakuna llaqtakunaqa, Israel runakunamatam waqaycharqa mana piensachkaspa runamasinta wañurachispaku mana huchayuq kanankupaq (Deut. 19:10). Jehova Diosqa chaninchamni kawsakuyninchiktaqa, hinas papas chiqninmi mana huchayuq runa wañuchiqa (Prov. 6:16, 17). Diosqa allin ruwaq hinaspa chuyam, paypaqqa hucham karqa runata wañuchiyyqa, mana piensachkaspa chayta ruwaptinkupas. Mana piensachkaspa runa wañuchiyyqa llakipayasqam karqa. Chayna kaptinpas, imayna wañuchisqanmantam punta apaq kunaman willakunan karqa. Mana piensachkaspa wañuchisqanta punta apaqkuna yacharuspankuqa, sacerdote kunapa jefen wañukunankama amparakuna llaqtapi qipananpaqmi saqiq-

ku. Wakinpiqa chay wañuchiq runaqa wañukunankamam chay llaqtapi qipanan karqa. Chaynatam Jehova Diosqa Israel runakunata yachachirqa kawsakuyninkuta chaninchankupaq. Kawsakuya Jehova Dios quwasqanchikraykum, paykunaqa tukuyta ruwananku karqa pipa kawsakuynintapas wañuyupa patanpi mana churanankupaq.

it-2-S pag. 930

Yawarmanta

Diosmi vidataqa quwarqanchik, vidanchiktaqa manam pipas qichuwachwanchu. Runa wañuchiqa kikin Jehova Diosmi juzganga pay vidata quwasqanchikrayku. Chayna kasqantam yachanchik wawqin Abelta Cain wañurachiptin Jehova Dios ima nisqanwan, Caintam Dios nirqa: '¿Imatataq kayta ruwarunki? Wawqikipa allpaman chaqchusqayki yawarninmi justicia ruwanaypaq qaparispa qayakamuwan', nispa (Ge 4:10). Runamasinta wañuchinanrayku pipas yanqata testigakuqqa paypas chayman hinam castigasqa kanan karqa. Runamasinta chiqniqpas chayman hinam castigasqa kanan karqa (Le 19:16; Dt 19:18-21; 1Jn 3:15).

**Ima yachachikuykunatam
tariramunchik**

cl-S pag. 131 § 11

Jehova Diosqa chayna kamachikuykuna qusqanwanmi riqsichikurqa derechonpi ruwaq kasqanta. Runamasinta imatapas ruwaruqtaqa kikintapas chaynatam ruwananku karqa. Chaymi chay kamachikuypi nirqa: 'Pitapas wañurachiyyqa kikinpas wañuchisqam kanqa, ñawinta hurquruptinqa paypatapas ñawintam hurqurunqaku, kirunta wichirachiptinqa paypatapas kiruntam wichirachinqaku, makinta pakiruptinqa paypatapas makintam pakingaku, chakinta pakiruptinqa paypatapas chaktam pakingaku', nispa (Deuteronomio 19:21). Kay kamachikuy nisqanman hinam

pipas huchallikuqtaqa hucha ruwasqaman hina castigananku karqa. Diospa lliw kamachikuyinpim sutila qawakun Diosqa allin ruwaq kasqanta. Kay kamachikuykunaqa yanapawanchiktaqmi Jesuspa ñuqanchikrayku wañukusqanmanta allinta yachanapaq, chaytam qawasunchik Deuteronomio capitulo 14 (1 Timoteo 2:5, 6).

2-8 AGOSTO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 22, 23

"Jehova Diosqa kamachirqataqmi animalkunata cuidanapaqpas"

it-1-S pag. 428 § 2

Qipi

Ñawpaq tiempopim uywakunapi cargata apaqku. Chaymi Jehova Dios uywakunamanta rimaspan nirqa: 'Chiqnisuqnikipa cargayuq asnon llasaywan urmaruqta rikuspakyiqa amam qawayllaqa qawankichu aswanqa sayarichiypim yanapaykunki', nispa (Ex 23:5). Uywakunapa qipintam "carga" niqku (2Re 5:17).

it-1-S pag. 673 § 1

Deuteronomio qillqamanta

Ñawpaq tiempopim Diosqa kamachirqa mallquchakunata mamantinta ama apakanankupaq, apakuptinkuqa wawankunata qawaspam maman waqanman karqa. Chaymi apakuya munaspaqa apakunanku karqa mallquchankunallata, mamantam ichaqqa saqinanku karqa hinalla mirananaqa (Dt 22:6, 7). Manataqmi watanankuchu karqa yapunkupaq asnotawan torotaqa, manachayqa asnom ñakarinman karqa toromanta pisi kallpayuq kasqanrayku (Dt 22:10). Manataqmi trillaspankuqa torotapas sin-qachanankuchu karqa, manachayqa trillasqanta mana mikuya atispanmi yarqasqanrayku ñakarinman karqa (Dt 25:4).

w03-S 15/10 pag. 32 § 1, 2

"Amam yapunaykichikpaqqa torotawan asnotaqa watankichikchu"

Camellotawan torota wataruyqa manam sumaqchu qawakuq. Yuguqa ruwasqa kachkan chaynakamalla kallpayuq iskay animal apananpaqmi, manachayqa huknini ñakarinman. Chaymi Diosqa animalkunata kuyasqanrayku nirqa: "Chakraykipiqa amam yapunkichu asnotawan bueysta pareschaska", nispa (Deuteronomio 22:10). Chaynallataqmi Diosqa mana munanchu camellotawan torota watananchiktaqa.

Ñawpaq tiempoppi chaynata runakuna animalninkuta mana wataspankupas wakinpiqa mana iskay toronkuna kaptinmi hapisqanku animaltaña wataruqku. Yugupi watasqa huknin animal mana chayna sayayniyuq hinaspas mana chayna kallpayuq kasqanraykum ñakarillaq, chaynallataqmi kallpayuq animalpas ñakariqtaq mana kallpayuq animalwan watasqa kasqanrayku.

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

it-1-S pag. 669

Manukuq

Ñawpaq tiempopim Israel runakuna manukuyman chayaqku wakchayaypi tarikus-qankurayku. Paykunapaqqa hatun pinqaymi karqa manukusqanta mana kutichipuya ta atisqankurayku chay manukusqan runapa sirvienten kayqa (Pr 22:7). Chaymi Israel runakunata Dios kamachirqa wakcha kastamasinkuta yanapaykunankupaq chaynataq qullqita prestaspankuqa mana mirayniyuqta mañanankupaq (Ex 22:25; Dt 15:7, 8; Sl 37:26; 112:5). Forasterokunaman qullqita prestaspam ichaqqa miraynintapas mañaqku (Dt 23:20). Bibliamanta yachaq runakunapa nisqanman hinaqa, miraynintaqa mañanmanku kasqa negociante runakunallmantas, manas wakcha runakunamantachu. Israel nacionpi forastero runakunaqa yaqa

Ilapankum negociantekuna karqaku, chaymi Israel nacionmanqa riqku negociota rwanallankupaq. Chaymantapas, paykunaqa qullqita prestaspakuqa mirayniyuqtam mañaqku, chaymi Israel runakunaqa forasterokunaman qullqita prestaspakuqa mirayninta mañaqku.

9-15 AGOSTO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 24-26

“Jehova Diosmi Israel runakunata kamachirqa warmikunata mana usuchinankapaq”

it-2-S pag. 432 § 1

Warmikuna

Ñawpaq tiempopim Diosqa qarikunata kamachirqa chayllaraq casarasqa kaspanqa warminta kuyasqanrayku chay casarakusqan wata mana guerraman rinanpaq. Warmikunaqa hatun llakipichá tarikunmanku karqa casarakusqan qari guerraman rispan wañukuptin hinaspa mana wawayuqta saqiruptin. Chaymi Diosqa qarikunata kamachirqa casarakusqan wata guerraman ama rinanckupaq (Dt 20:7; 24:5.)

it-2-S pag. 792

Pallapa

Pallapakuy kaptinmi wakchakunapas, viudakunapas kawsaykunata huñukuqku minkankupaq. Ama chakrankupi puchuqta pallapanankupaq Diospa kamachisqanqa Israel runakunatam yachachirqa qukuykuq, llakipayakuq chaynataq Diospi hapiakuyta. Ichqaqayqa manam qilla kaytachu runakunataqa yachachichkarqa. Kamachiq Davidpas nirqam: ‘Allin ruwaq runataqa manam haykapipas qunqasqataqa rikurqanichu, [...] manam limosnakuqtaqa rikurqanichu’, nispa (Sl 37:25). Pallapakuymanta Jehova Diospa kamachisqanta kasukusqankuraykum wak-

cha runakunaqa nitaq churinkunaqa mikuy-mantaqa mana karqakuchu, nitaq limosnata mañakuspaqa purirqakuchu.

w11-S 1/3 pag. 23

¿Yacharqankichu?

Ñawpaq tiempopim pi qaripas manaraq qari churiyuq kachkaspan wañukuptinqa, viuda qiparuq warmintam wañukuqpa wawqinña casaranan karqa. Chaynapi wañukuq wawqinpa miraynin mana chinkananpaq (Genesis 38:8). Moisespas kamachikuykunata qillqaspanmi qillqarqa viudaqa cuñadollanwan casarakunanaq (Deuteronomio 25:5, 6). Wañukuqpa wawqin mana kaptinqa karu ayllunñam chay warmita casaranan karqa. Chaynam karqa Boozwan, chaytam willawanchik Rut sutiyuq qillqa (Rut 1:3, 4; 2:19, 20; 4:1-6).

Huk kutipim saduceo runakuna Jesusta nirqaku chullalla warmi wañukuq qusanpa achka wawqinwan casarakusqanmanta (Marcos 12:20-22). Chaywanmi yachanchik Jesuspa tiempoponpaqpas hinallaraq wañukuqpa wawqinwan casarakusqankumanta. ¿Imanasqataq chaynataq hinalla ruwaqku? Chay tiempomanta yachaq Flavio Josefo sutiyuq runam willakun: “Chaytaqa ruwaqku manam qaripa sutin hinalla kananpaqchu aswanqa qaripa ima kapuqninpas chay naceq wawapa kananpaqmi, chaynapi wawapa manapas mana usunanaq”, nispa. Arí, chay tiempopi warmikunaqa manam wañukuq qusanpataqa imantapas chaskiqkuchu, naceq qari wawam ichaq chaskiq.

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

it-1-S pag. 712

Rakinakuy

Rakinakusqanku papel. Jesuspa tiempopipiqa qarikunaqa warminkumantam imallamantapas chaylla rakikuchkarqaku, ichaq Diospa kamachikuyinpiqa manamá chayta

ruwanapaqchu nirqa. Pipas rakikuya mu-naqqa tukuy imatam ruwanan karqa. Qu-sam warminmanta rakikunanpaq papelta qillqanan karqa hinaspm chay papelta war-minman quykuspan yachasqanku wasiman-ta qarqunan karqa (Dt 24:1). Bibliaqa ma-nam ninchu rakikunankupaq imata ruwa-nankupaqqa. Ichqa yaqachusmi llaqtapi punta apaqkunata qusa kaq tapunan karqa. Punta apaqkunañataqmi warmi-qari allinya-nakunankupaq rimapayananku karqa. Rakinakunankupaq papelqa manam chayllachu ruwasqa karqa. Chaykamaqa qusam yuyay-mananan karqa warminwan allinyanakun-anpaq. Arí, manamá pipas imapasraykullaqa warminmantaqa rakikunanchu karqa. Chay-mantapas rakinakuy papel sasa qurquy kas-qanmi qawachirqa warmikunatapas Diosqa yuyasqanta. Bibliaqa manam ninchu rakinakusqanku papel imayna ruwasqa kasqan-taqa.

16-22 AGOSTO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 27, 28

“Tukuy kaykunawan bendecisqam ka-sunchik”

w10 15/12 pag. 19 § 18

Espiritunwan Diospa yanapasqan reypa quwananchik bendicionkuna

¹⁸ Diostaqa kasukunchik utaq uyarinchik pa-labrantia estudiaspa hinaspa iñiyninchikpi allin kanapaq quwasqanchikkunata allinta servichikuspam (Mat. 24:45). Uyarinchiktaq-mi payta hinaspa churinta kasukuspapas. Kikin Jesusmi nirqa: “Manam: ‘¡Señorlláy, señorlláy!’ nispa llapallan niwaqniyikunachu Diospa munaychakusqanmanqa yakyunqa, aswanqa hanaq pachapi kaq **taytaya mu-nasqan ruwaqllam**”, nispa (Mat. 7:21). Diostaqa uyarinchiktaqmi akllasqan llaqtanta ka-sukuspapas, chaypim tarinchik ‘regalokuna-

ta runakunapi qusqanta’, paykunaqa nom-brasqan punta apaqkunam (Efe. 4:8).

w01-S 15/9 pag. 10 § 2

¿Kallpanchakuchkanchikchu Jehova Dios-pa bendecisqan kananchikpaq?

² ‘Kasukuspaykichik’ nispanqa rimachkan manam huk kutilla kasukunamantachu, aswanqa tukuy tiempo kasukunamantam (Deuteronomio 28:2). Jehova Diosqa munarqam Israel runakuna tukuy tiempo ka-sukunankuta. Hinalla kasukuspankuqa Dios-pa qusqan sumaq kawsakuytam chaskinanku karqa. Chaymantapas, hebreo rimaypiqa nichkanraqmi kasukuptikichikqa ‘kaykunam qamkunapaq kanqa’, nispa.

w10 15/9 pag. 8 § 4

Anchata kallpanchakusun Diospa bendi-cionninta chaskinapaq

⁴ ¿Imaynatam Israel runakunaqa Diosta ka-sukunanku karqa? Leypa nisqanman hi-naqa ‘kusikuywan hinaspa tukuy sunqun-kuwanmi’, mana chayqa Diostam piñachin-manku karqa (**qaway Deuteronomio 28: 45-47**). Jehova Diostaqa manam obligas-qachu kasukuna, animalkunawan demonio-kunapas chayna kamachisqqa kasukun-mankum (Mar. 1:27; Sant. 3:3). Chiqaptapu-ni Diosta kasukuqqa sunqumantam kuya-kuywan hinaspa kusqa kasukun, yachanmi paypa kamachikuyninkuna mana llumpay sasa kasqanta chaynataq “tukuy sunqunku-wan maskaqninkunaman pagapuq kasqan-tapas” (Heb. 11:6; 1 Juan 5:3).

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

it-1-S pag. 1160

Lindero

Jehova Diosqa manam munarqachu chakra-pa linderonta suchuchinankutaqa (Dt 19:14; qawaytaq Pr 22:28). Chay ruwaqqha ñakas-qam karqa (Dt 27:17). Chakrapi yachaq ru-naqa chakranpi qispiq kawsaykunatam mi-

kuq, chaymi linderonta suchurachiptinkuqa chakran taksayaruaq hinaptinmi kawsaypas manaña haypaqchu mikunanpaq. Linderota suchurachiyqa suwakuy hinam karqa ñawapaq tiempotaqa (Job 24:2). Ichaqa karqam chayta ruwaq runakuna. Chaymi Diosmanta willakuq Oseaspas tiemponpi kamachikuqkunamanta nirqa: "Chakrakunapi linderokunata miraykachikuq hinam kanku", nispa (Os 5:10).

23-29 AGOSTO

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 29, 30

"Manam llumpay sasachu Jehova Diosninchik serviyqa"

w09-S 1/11 pag. 31 § 2

Jehova Diosqa manam hikutawanchikchu payta yupaychananchikpaqqa

Ichapas nirqanchik Jehova Diosta yupaychayqa sasallaña kasqanta, hinaspapas nirqanchik: "Hukchus ñuqa yachayman imaynata Jehova Diosta yupaychanaymanta", nispa. Kikin Jehova Diosmi nin: "Kunan kay kamachikuykuna qamkunaman nisqayqa manam llumpay sasachu", nispa (Deuteronomio 30:11). Chaynaqa Jehova Diosta yupaychayqa manam llumpay sasachu, manataqmi kamachikuyinkunata kasukuypas mana kasukuy atinachu. Chaymantapas, kamachikuyinkunata yachanapaqqa manam 'hanaq pachamanraqchu' qispinanchik nitaqmi 'lamar quchapa wak law chimpanmanraqchu' rinanchik (Deuteronomio 30:12,13). Bibliapim Diosmantaqa tukuy imata yachanchik (Miqueas 6:8).

w09-S 1/11 pag. 31 § 1

Jehova Diosqa manam hikutawanchikchu payta yupaychananchikpaqqa

Huk iñiqmasinchikmi nin: "Wakinpiqa pien sanim Jehova Diospa munasqanman hina

kawsakuya mana atinaymanta", nispa. Ichapas payqa chaynata piensan warma kaspan imapas mana allinta ruwasqanrayku. Chaynaqa, ¿allintachu piensachkarqa? Manam. Warma kaspanchik imapas pasawasqanchikqa manam sasachawananchikchu yuyayniyuq kaspa Jehova Diosta yupaychananchikpaqqa. Sapakamam tantia kunkanchik yuyayniyuq kaspa imayna kananchikpaqqa. Diosqa munanmi sapakama tantiakunanchikta chaytam Deuteronomio 30 willawanchik.

w09-S 1/11 pag. 31 § 4

Jehova Diosqa manam hikutawanchikchu payta yupaychananchikpaqqa

Jehova Diosqa munanmi allin kawsakuya akllakunanchikta. Chaymi nin: "Kawsakunaykichikpaqyá akllakuychik", nispa (Deuteronomio 30:19). Hinaptinqa, ¿imaynatam kawsakuya akllakunanchik? Moisesmi nirqa: "Tayta Diosta kuyaspayá kasukuychik hinaspataqyá paymantaqa amapuni kacharikuychikchu", nispa (Deuteronomio 30:20). Chaynaqa Jehova Diosta kuyaspanchikqa kasukusunmi hinasspam imaña-haykaña kaptinpas payllata yupaychasunchik, chaynatam kawsakuy munasqanchikta qawachisunchik. Chay kawsakuya sumaq kawsakuymi, chaymantapas Dios munaptinqa hamuq tiempopim wiñay kawsayta tarisunchik (2 Pedro 3:11-13; 1 Juan 5:3).

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

it-2-S pag. 527

Rinrimanta

Jehova Diosmi nirqa mana kasukuq Israel runakunaqa rinrin tapasqa hina kasqankumanta (Jer 6:10; Hch 7:51). Jehova Diosqa mana kasukuqkunataqa manam yanapanchu yachachikuyinkunata entien denankupaqqa, kasukuqninkunatam icha qa yanapan (Dt 29:4; Ro 11:8). Apostol Pablo nirqa wakinkuqa Diospa llaqtanta

qipanchanankumanta. Qipanchanankuqa karqa Diospa chiqap yachachikuyinta mana uyariyta munasqankuraykum, payku-naqa uyariy munasqallankutam uyarinanku karqa. Chay uyariy munasqankutaqa pantay yachachiqkunam yachachirqaku (2Ti 4:3, 4; 1Ti 4:1).

30 AGOSTO–5 SEPTIEMBRE

BIBLIAMANTA ASTAWAN YACHANAPAQ | DEUTERONOMIO 31, 32

“Tupanachiykunawan ruwasqa Diospa takinmantayá yachasun”

w20.06 pag. 10 § 8, 9

Taytanchik Jehovatayá mañakusun tukuy sunquwan yupaychanapaq

⁸ Taytanchik Jehovam takita Moisesman yachachirqa, Israel runakuna taytanchik Jehovapa qusqan allpaman manaraq chayach-kaptinku (Deut. 31:19). Moisesñataqmi chay takita Israel runakunaman yachachirqa (**qa-way Deuteronomio 32:2, 3**). Kaypi nisqaman hinaqa, taytanchik Jehovaqa munan sutinta riqsichinanchiktam. Chaynapi kay allpa pachapi llapallan runakuna sutinta yachanankupaq. Chaynaqa, Israel runakuna-qa mayna kusisqaraq tarikurqaku taytanchik Jehovamanta Moises yachaykachiptin-qa. Chay yachasqankuqa anchatachá kallpancharqa.

⁹ Maypiña-chaypiña kaspapas, taytanchik-manta runamasinchikman willakuspapa, bliawanmi yachachinanchik taytanchikpa sutinqa Jehova kasqanta. Quchwantaqmi qillqanchikkunatapas, nichwantaqmi inter-netpi jw.org nisqanta maskanankupaqpas. Llamkaspapas, illaspapas utaq maypiña kaspapas runamasinchikkunamanmi willananchik taytanchik Jehovapa imayna kasqanmanta. Willananchiktaqmi hamuq punchawkunapi kay allpa pachanchik sumasumaq kananmantapas. Kayta uyarispanku-

qa runamasinchikkunaqa ninqakuchá tay-tanchik Jehovaqa kuyakuqlaña kasqanta. Taytanchik Jehovamanta imam kaqta ya-chachispaqa sutintam chuyanchachkanchik, hinaspapas taytanchik Jehovamanta ima-pas rimasqankuqa yanqa kasqantam nich-kanchik. Taytanchik Jehovamanta runama-sinchikkunaman yachachiptinchikqa ancha kusisqam tarikunqaku (Is. 65:13, 14).

w09-S 1/5 pag. 14 § 4

Tupachispa ruwasqa takikunamanta, ¿munawaqchu yachayta?

Bibliapim Jehova Diosmanta rimaspan tukuywan tupachin. Chaymi paymanta rimaspan biblia nin: ‘Pakakuna wasi’, nispa. Huk-piñataqmi nin ‘pakakuna qaqa’, nispa (Salmo 18:2; Deuteronomio 32:4). Chaynata tupachispan ¿ima niytataq munachkan? Imaynam wasipas, qaqpas pakakunapaq kan, chaynam taytanchik Jehova Diospas pakawaqninchik.

w01-S 1/10 pag. 9 § 7

Jehova Diosta qatipakusun churi wawan-chikta yachachinapaq

⁷ Jehova Diosmi taytankupas hina karqa Israel runakunapaq. Chaymi Moisespas Jehova Diosta tupachirqa mallqunkunata cuidaq ankawan, nirqam: ‘Mallqunkunata pawachi-nanpaq rikchachiq aguila hinam, qistanpa altonpi muyurichkaq aguila hinam, mana wichiykachinanpaq raprankunata mastarichkaq hinam, mallqunkunata purankunapi apamuchkaq aguila hinam tayta Diosqa paykunata pusamurqa’, nispa (Deuteronomio 32:9, 11, 12). Ankaqa mallqunkunata pawananpaq yachachispanmi ‘qisanpa altonpi muyurin’ hinaptimmi mallqunqa pa-wayta qallarin. Mallqun pampaman wichi-yunkanta qawaspanqa mamanmi mallqunpa ukunpi churakun mallqun mana pampa-man wichiykunanaq. Chaynapunim Jehova Diospas Israel runakunata yanaparqa (Salmo 78:5-7). Kamachikuykunata quspanmi

hinaspa allin kawsakunankupaq yanapas-panmi Jehova Diosqa ima sasachakuykunapipas Israel runakunata yanaparqa.

Ima yachachikuykunatam tariramunchik

w04-S 15/9 pag. 27 § 11

Deuteronomio qillqapa yachachikuyninkunamanta

31:12. Wawakunapas yuyayniyuqkunawanmi huñunakuypi kananku, chaynapi huñunakuypi yachachikuykunata uyarinankupaq.